

MONITORING JUDIKATURY EVROPSKÉHO SOUDU PRO LIDSKÁ PRÁVA

OBDOBÍ: 25. LISTOPADU 2016 – 20. LEDNA 2017

**Colloredo Mansfeld v. Česká republika
(stížnost č. 15275/11)****Datum rozhodnutí:** 15. prosince 2016

Závěr: *Bylo nezbytností, aby vnitrostátní soudy poskytly stěžovateli příležitost vyjádřit se k veškerým listinným důkazům, zejména těm, na nichž měly být založeny částečné rozsudky v jeho neprospěch.*

Obsah: Stížnost se týká restitučního řízení o movitý majetek umístěný na zámku Opočno. Věci byly stěžovatelovým předkům konfiskovány nejprve v průběhu německé okupace v roce 1942 a podruhé po skončení druhé světové války. Stěžovatel vstoupil do řízení jako dědic a procesní nástupce svého otce, který podal žalobu na restituci věcí na zámku Opočno v roce 1992. Vzhledem k tomu, že se jednalo o velký počet věcí, bylo o restituci rozhodováno třemi po sobě následujícími částečnými rozsudky. První z nich (jímž byla stěžovateli vrácena sbírka obrazů) není předmětem stížnosti. V roce 2006, v rámci druhého řízení byl stěžovatel úspěšný u okresního soudu. Ten druhým částečným rozsudkem státu uložil vydat stěžovateli velké množství věcí. Jeho rozhodnutí změnil odvolací soud, který poukázal na rozhodnutí Ministerstva zemědělství z roku 1947, jímž byl zámek Opočno prohlášen kulturní památkou. Z této listiny odvolací soud dovodil, že majetek byl stěžovatelovým předkům zabrán před 25. únorem 1948 a proto se na něj nevztahují restituční předpisy. Tomuto závěru v dalším řízení přisvědčily ostatní vnitrostátní soudy, a nakonec i Ústavní soud v dubnu 2012. Stěžovatel považoval vnitrostátní řízení za nespravedlivé, protože soudy rozhodly na základě dokumentu (rozhodnutí Ministerstva zemědělství z roku 1947) který nebyl stranám předložen, ani se k němu strany nemohly vyjádřit, přičemž tento dokument ovlivnil i výsledek třetího kola řízení. Soud jednomyslně rozhodl o porušení čl. 6 odst. 1 Úmluvy.

Poznámka: Soud zdůraznil, že při jednání odvolacího soudu 8. října 2007 o přezkumu druhého částečného rozsudku nebyly k důkazu čteny žádné listiny, a ani strany na ně ve svých vyjádřeních neodkazyvaly. Ve třetí části řízení nebylo rozhodnutí

Ministerstva zemědělství z roku 1947 součástí spisu, a odvolací soud je přes odvolatelovu žádost nezajistil. Soud zdůraznil, že strany řízení musí mít příležitost se v řízení před vnitrostátním soudem seznámit s důkazy a musí jim být zajištěna možnost se vhodným způsobem a v přiměřené lhůtě vyjádřit k jejich existenci, obsahu a autenticitě.

Související judikatura: rozsudek ze dne 18. 2. 1997, *Nideröst-Huber v. Švýcarsko*, č. 18990/91, Reports 1997-I, rozsudek ze dne 31. 5. 2001, *K. S. v. Finsko*, č. 29346/95, rozsudek ze dne 21. 6. 2005, *Milatová a ostatní v. Česká republika*, č. 61811/00, rozsudek Velkého senátu ze dne 7. 6. 2001, *Kress v. Francie*, č. 39594/98, ECHR 2001-VI, rozsudek ze dne 3. 3. 2000, *Krčmář a ostatní v. Česká republika*, č. 35376/97, rozsudek ze dne 16. 2. 2006, *Prikyan a Angelova v. Bulharsko*, č. 44624/98.

Relevantní ustanovení: Čl. 6 odst. 1 Úmluvy o lidských právech a základních svobodách (právo na spravedlivý proces).

**Bátěk a ostatní v. Česká republika
(stížnost č. 54146/09)****Datum rozhodnutí:** 15. prosince 2016

Závěr: *Svědectví řidičů kamionů ani svědeckví agentky nepředstavovaly jediné nebo rozhodující důkazy v projednávané věci; k dispozici byly vedle toho i jiné, podstatné a z hlediska obvinění rozhodující usvědčující listinné důkazy.*

Obsah: Stěžovatelé, pánové Bátěk, Blažej a Elsner jsou celníci, do jejichž oddělení byla v prosinci 2003 nasazena tajná policejní agentka. Na základě zde získaných poznatků pojala podezření, že stěžovatelé požadují a přijímají úplatky od řidičů kamionů výměnou za bezproblémovou celní prohlídku. V přípravném řízení bylo v přítomnosti soudce vyslechnuto 20 řidičů kamionů. Jejich výslech byl proveden jako neodkladný a neopakovatelný úkon, protože byli všichni cizinci. Řidiči popsali systém přijímání úplatků pracovníky celní správy, nebyli ale schopni identifikovat konkrétní osoby. V trestním řízení bylo obviněno 15 celníků, a při hlavním líčení před okresním soudem byla jako utajená svědkyně vyslechnuta policejní agentka. Utajení této svědkyně bylo

zdůvodňováno jejími budoucími služebními úkoly. Třetí stěžovatel se hlavního líčení účastnil a mohl jí tak klást otázky. Řidiči nebyli trestním soudem vyslechnuti, a jejich výpovědi z přípravného řízení byly čteny. Stěžovatelé a ostatní obžalovaní byli v řízení odsouzeni v souladu s návrhem obžaloby. Trestní soud založil své závěry především na písemných zprávách tajné agentky, které byly podpořeny různými dokumenty a doklady řidičů, z nichž vyplývala data a čas celních kontrol. Odvolací soud odmítl odvolání stěžovatelů jako nedůvodné, právě tak byla odmítnuta i jejich ústavní stížnost v dubnu 2009. Stěžovatelé namítají, že nebyli odsouzeni ve spravedlivém procesu, protože jejich odsouzení bylo založeno na svědectví nepřítomných a utajených svědků, jejichž svědectví nemohli s úspěchem zpochybnit. Soud pěti hlasy ku dvěma rozhodl, že nebyl porušen čl. 6 odst. 1 Úmluvy ve spojení s čl. 6 odst. 3 Úmluvy. Společné nesouhlasné stanovisko připojili soudkyně Lazarova Trajkovska a soudce Bianku.

Poznámka: Soud vzal v úvahu, že v projednávané věci bylo osmnáct obviněných a velké množství svědků, včetně dvaceti řidičů kamionů z různých zemí, kteří cestovali po Evropě, namísto aby se zdržovali v místě svého obvyklého pobytu. Ti byli vyslechnuti v přípravném řízení v přítomnosti a pod dohledem soudce. Zároveň soud uvedl, že v době, kdy výsledky svědků probíhaly, nebylo obvyklé používat zařízení pro videokonference. Pokud jde o utajenou svědkyni, měly vnitrostátní soudy dostatečné důvody k utajení identity policejní agentky, kterou vyslychaly v režimu utajeného svědka.

Související judikatura: rozsudek Velkého senátu ze dne 15. 12. 2015, *Schatschaschwili v. Německo*, č. 9154/10, rozsudek ze dne 29. 3. 2016, *Pačić v. Chorvatsko*, č. 47082/12, rozsudek Velkého senátu ze dne 13. 9. 2016, *Ibrahim a ostatní v. Spojené království*, č. 50541/08, 50571/08, 50573/08 a 40351/09, rozsudek Velkého senátu ze dne 15. 12. 2011, *Al-Khawaja a Tahery v. Spojené království*, č. 26766/05 22228/06, Reports of Judgments and Decisions 2011, rozsudek ze dne 12. 5. 2016, *Poletan a Azirovik v. Bývalá jugoslávská republika Makedonie*, č. 26711/07, 32786/10 a 34278/10.

Relevantní ustanovení: Čl. 6 odst. 1 a čl. 6 odst. 3 (d) Úmluvy o lidských právech a základních svobodách (právo na spravedlivý proces a přiměřený čas a možnost obhajoby).

Štulíř v. Česká republika (stížnost č. 36705/12)

Datum rozhodnutí: 15. prosince 2016

Závěr: Přes obtíže obhajoby vzhledem k připuštění čtené výpovědi s riziky s tím spojenými byly v projednávané věci dostatečně vyrovnávací faktory, z nichž lze usoudit, že připuštění čtení svědectví C. z přípravného řízení nemělo za následek porušení čl. 6 odst. 1 ve spojení s čl. 6 odst. 3 Úmluvy.

Obsah: Stěžovatel byl odsouzen pro vydírání své bývalé přítelkyně, C. Ta oznámila na policejní stanici v Surrey ve Spojeném království v červnu 2006 výhrušné telefonáty a e-maily od stěžovatele, jimiž tento reagoval na jejich rozchod. Výslech C. Policií ČR v Praze v srpnu 2006 byl proveden jako neodkladný a neopakovatelný úkon v přítomnosti soudce. Policie o něj požádala s odůvodněním, že C. byla vydírána stěžovatelem jak ve Spojeném království, tak v České republice, kam se vrátila jen přechodně za účelem svého výslechu, a necítí se tu bezpečně. C. při svém výslechu podrobně popsala zastrašování ze strany stěžovatele formou telefonních hovorů, SMS zpráv, dopisů a ústních výhrůžek, k němuž došlo jak v České republice, tak ve Spojeném království. V hlavním líčení ve stěžovatelově trestní věci před Obvodním soudem v Praze 6 C. vyslechnuta nebyla, ačkoliv byla předvolána. C. zaslala písemnou omluvu a uvedla, že se usadila ve Spojeném království, má tam práci a bylo by pro ni příliš stresující být v přítomnosti obžalovaného. Trestní soud připustil, aby byla její původní výpověď před policií v hlavním líčení pouze čtena. Stěžovatel proti tomu v řízení vznášel námitky. Poté, kdy byl pravomocně odsouzen a vyčerpal vnitrostátní opravné prostředky, stěžovatel ve své stížnosti soudu uvedl, že nebyl odsouzen ve spravedlivém procesu, protože ani on, ani jeho právní zástupce neměl možnost klást otázky klíčové svědkyni C., na jejímž svědectví bylo založeno jeho odsouzení. Soud jednomyslně rozhodl, že nebyl porušen čl. 6 odst. 1 Úmluvy ve spojení s čl. 6 odst. 3 Úmluvy.

Poznámka: Soud uvedl, že trestní soudy v projednávané věci, zejména obvodní soud, před kterým se konalo hlavní líčení, nevytvořily žádné zvláštní úsilí, aby přítomnost svědkyně C. zajistily. To bylo v rozporu s povinností vnitrostátních soudů využít mezinárodní právní pomoc. Obvodní soud sám žádné šetření neprovedl, a spokojil se s písemným vysvětlením svědkyně, proč se nechce zúčastnit hlavního líčení. Soud tedy

neshledal žádný ospravedlnitelný důvod pro nepřítomnost svědkyně C. při hlavním líčení před trestním soudem, ani pro připuštění čtení její výpovědi před soudcem z přípravného řízení. Soud poukázal na svou dosavadní judikaturu, podle níž sama o sobě tato okolnost není rozhodující, byť se jedná o důležitý faktor. Soud tedy uzavřel, že Obvodní soud provedl rozsáhlé a podrobné posouzení svědectví C. a zabýval se i otázkou spolehlivosti její výpovědi. Svědectví C. však bylo v řadě důležitých ohledů podpořeno jinými důkazy, jako je výpověď její matky, obsah dopisu její přítelkyně D. B., nebo výpověď psychologa svědkyně C.

Související judikatura: rozsudek ze dne 25. 7. 2013, *Khodorkovskiy a Lebedev v. Rusko*, č. 11082/06 a 13772/05, rozsudek ze dne 31.3. 2016, *Seton v. Spojené království*, č. 55287/10, rozsudek Velkého senátu ze dne 15. 12. 2011, *Al-Khawaja a Tahery v. Spojené království*, č. 26766/05 a 22228/06, ECHR 2011, rozsudek ze dne 2. 7. 2002, *S. N. v. Švédsko*, č. 34209/96, ECHR 2002-V, rozsudek ze dne 15. 12. 2015, *Schatschaswili v. Německo*, č. 9154/10, *Reports of Judgments and Decisions 2015*.

Relevantní ustanovení: Čl. 6 odst. 1 a čl. 6 odst. 3 (d) Úmluvy o lidských právech a základních svobodách (právo na spravedlivý proces a přiměřený čas a možnost obhajoby).

Rozsudek Velkého senátu ve věci Hutchinson v. Spojené království (stížnost č. 57592/08)

Datum rozhodnutí: 17. ledna 2017

Závěr: *Přezkum doživotních trestů odnětí svobody ve Spojeném království je v souladu s Úmluvou.*

Obsah: Stěžovatel byl odsouzen v roce 1984 k doživotnímu trestu, s minimální dobou výkonu v délce 18 let za vraždu tří členů rodiny a znásilnění. Ve své stížnosti namítá, že jeho doživotní odsouzení představuje nelidské a ponižující zacházení, jestliže stěžovatel nemá žádnou naději na propuštění. V prosinci 1994 byl stěžovatel informován ministrem vnitra, že bylo rozhodnuto o výkonu doživotního trestu; toto rozhodnutí potvrdil v květnu 2008 Nejvyšší soud. Shledal, že s ohledem na závažnost skutků spáchaných stěžovatelem není odchýlení od tohoto rozhodnutí důvodné. Odvolání stěžovatele bylo před vnitrostátními soudy zamítnuto. Senát Soudu šesti hlasy k jednomu rozhodl, že nebyl porušen čl. 3 Úmluvy.

Stěžovatel požádal o předložení věci Velkému senátu a jeho žádosti bylo vyhověno. Velký senát rozhodl čtrnácti hlasy ku třem, že nebyl porušen čl. 3 Úmluvy. Nesouhlasné stanovisko připojil soudce Pinto de Albuquerque, druhé nesouhlasné stanovisko soudce Lopez Guerra. Odlišné stanovisko připojil soudce Sajó.

Poznámka: Velký senát uvedl, že Úmluva nezakazuje uložení trestu doživotního vězení těm, kdo byli shledáni vinnými zvláště závažnými trestnými činy, jako je vražda. Vždy musí existovat možnost propuštění vězně, a vedle toho i možnost přezkumu spravedlnosti jeho odsouzení. Nedostatky, zjištěné soudem ve věci *Vinter a ostatní v. Spojené království* byly v mezidobí vyřešeny Odvolacím soudem Spojeného království v rozhodnutí, které potvrdilo povinnost ministra spravedlnosti vykonávat pravomoc rozhodovat o propuštění doživotně odsouzených vězňů způsobem souladným s Úmluvou. Odvolací soud rovněž objasnil rozsah a důvody tohoto přezkumu, způsob, jak má být pravomoc vykonávána a povinnost ministra spravedlnosti propustit doživotně odsouzeného, jestliže pokračování výkonu trestu již nemůže být ospravedlněno. Soud poukázal na důležitou úlohu britského zákona o lidských právech (Human Rights Act), který požaduje, aby výkon pravomoci rozhodování o propuštění doživotně odsouzených a výklad a aplikace příslušné legislativy byl v souladu s Úmluvou.

Související judikatura: rozsudek ze dne 22. 7. 2014, *Čačko v. Slovensko*, č. 49905/08, rozsudek ze dne 8. 7. 2014, *Harakchiev a Tolunov v. Bulharsko*, č. 15018/11 a 61199/12, ECHR 2014 (výňatky), rozsudek Velkého senátu ze dne 12. 2. 2008, *Kafkaris v. Kypr*, č. 21906/04, ECHR 2008, rozsudek ze dne 20. 5. 2014, *László Magyar v. Maďarsko*, č. 73593/10, rozsudek Velkého senátu ze dne 26. 4. 2016, *Murray v. Nizozemí*, č. 10511/10, ECHR 2016, rozsudek Velkého senátu ze dne 9. 7. 2013, *Vinter a ostatní v. Spojené království*, č. 66069/09, 130/10 a 3896/10, ECHR 2013 (výňatky).

Relevantní ustanovení: Čl. 3 Úmluvy o lidských právech a základních svobodách (zákaz mučení).

Habran a Dalem v. Belgie (stížnost č. 43000/11 a 49380/11)

Datum rozhodnutí: 17. ledna 2017

Závěr: *Trestní řízení bylo doprovázeno dostatečnými zárukami spravedlivého procesu.*

Obsah: Stížnost se týká trestního odsouzení stěžovatelů za loupež na základě usvědčujících výpovědí jednotlivců s kriminální minulostí, kteří byli informátory policie. Stěžovatelé mají za to, že jejich odsouzení na základě výpovědí takovýchto svědků, „kriminálních, kteří se stali informátory“ ovlivnilo spravedlnost trestního řízení proti nim. Soud jednomyslně rozhodl, že nebyl porušen čl. 6 odst. 1 Úmluvy.

Poznámka: Soud zdůraznil, že svědci nebyli vyslechnuti v utajení. První z nich byl nadto obhajobou vyslýchán; písemné svědectví druhého svědka, který v mezidobí zemřel, bylo přečteno porotě prezidentem trestního soudu. Oba svědci se navzájem téměř neznali, jejich výpovědi se však navzájem podporovaly přesto, že vycházely z různých zdrojů. Obhajoba měla možnost rozporovat věrohodnost svědků a věrohodnost jejich výpovědi po celou dobu řízení v průběhu kontradiktorního procesu. Skutkové okolnosti byly vnitrostátním trestním soudem pečlivě zhodnoceny, a zároveň si byl tento soud vědom skutečnosti, že svědectví podaly osoby s kriminální minulostí, které mohly být přímo do zkoumaných událostí zapojeny. Porota tedy byla způsobilá zhodnotit rizika, která tato svědectví představovala z hlediska zajištění spravedlivého procesu.

Související judikatura: rozsudek Velkého senátu ze dne 15. 12. 2011, *Al-Khawaja a Tahery v. Spojené království*, č. 26766/05 a 22228/06, ECHR 2011, rozsudek ze dne 5. 11. 2002, *Allan v. Spojené království*, č. 48539/99, ECHR 2002 IX, rozsudek Velkého senátu ze dne 23. 5. 2016, *Avotiņš v. Lotyšsko*, č. 17502/07, ECHR 2016, rozsudek ze dne 26. 3. 1996, *Doorson v. Nizozemí*, č. 20524/92, Reports of Judgments and Decisions 1996 II, rozsudek Velkého senátu ze dne 1. 6. 2010, *Gäfgen v. Německo*, č. 22978/05, ECHR 2010, rozsudek ze dne 15. 12. 2015, *Schatschaswili v. Německo*, č. 9154/10, Reports of Judgments and Decisions 2015.

Relevantní ustanovení: Čl. 6 odst. 1 Úmluvy o lidských právech a základních svobodách (právo na spravedlivý proces).

A. H. a ostatní v. Rusko (stížnost č. 6033/13, 8927/13, 10549/13, 12275/13, 23890/13, 26309/13, 27161/13, 29197/13, 32224/13, 32331/13, 32351/13, 32368/13, 37173/13, 38490/13, 42340/13, 42403/13)

Datum rozhodnutí: 17. ledna 2017

Závěr: Soud shledal diskriminační zacházení se státními příslušníky Spojených států v zahájených řízeních o adopci ruských dětí.

Obsah: Stěžovateli je 45 občanů Spojených států amerických, kteří podávají stížnost za sebe a za 27 ruských dětí. Na sklonku roku 2012 byli příslušníci Spojených států v závěrečné fázi svých žádostí o adopci ruských dětí, z nichž celá řada potřebovala specializovanou lékařskou pomoc. Po vydání ruského zákona, zakazujícího adopce Rusů státními příslušníky Spojených států amerických, byla všechna tato řízení náhle zastavena. Šlo však o adopční řízení ve své závěrečné fázi, a stěžovatelé poukazují na fakt, že mezi dospělými a dětmi se vytvořilo citové pouto. Dle názoru stěžovatelů zákaz porušil jejich právo na rodinný život, byl diskriminační a měl povahu zlého nakládání s dětmi, vzhledem k tomu, že jim zabránil přijmout specializovanou lékařskou péči ve Spojených státech amerických. Soud jednomyslně rozhodl o porušení čl. 14 ve spojení s čl. 8 Úmluvy.

Poznámka: Soud uvedl, že zákaz nezákonně diskriminoval budoucí rodiče. Zabránil adopci ruských dětí stěžovateli ze Spojených států pouze na základě jejich státní příslušnosti. Zákaz byl zcela nepřiměřený cílům, které představila vláda jako důvody pro jeho zavedení, a to již vzhledem k tomu, že byl retroaktivní, všeobecný a byl aplikován bez ohledu na stadium, v němž se nacházela jednotlivá adopční řízení a bez ohledu na okolnosti jednotlivých věcí. Soud na druhou stranu shledal nepřípustnou stížnost v tom rozsahu, v němž bylo namítáno zlé nakládání s dětmi, protože dospěl k závěru, že dětem se v Rusku dostává adekvátní lékařské péče.

Související judikatura: rozsudek ze dne 28. 5. 1985, *Abdulaziz, Cabales a Balkandali v. Spojené království*, č. 9214/80, 9473/81, 9474/8, Series A 94, rozsudek Velkého senátu ze dne 18. 2. 2009, *Andrejeva v. Lotyšsko*, č. 55707/00, ECHR 2009, rozsudek Velkého senátu ze dne 24. 5. 2016, *Biao v. Dánsko*, č. 38590/10, ECHR 2016, rozsudek Velkého senátu ze dne 29. 4. 2008, *Burden v. Spojené království*, č. 13378/05, ECHR 2008, rozsudek ze dne 16. 9. 1996, *Gaygusuz v. Rakousko*, č. 17371/90, Reports of Judgments and Decisions 1996 IV, rozsudek Velkého senátu ze dne 12. 4. 2006, *Stec a ostatní v. Spojené království*, č. 65731/01 a 65900/01, ECHR 2005 X.

Relevantní ustanovení: Čl. 8 (právo na respektování rodinného a soukromého života) čl. 14 (zákaz diskriminace) Úmluvy o lidských právech a základních svobodách.

Připravila: Pavla Boučková